

ДЖОН Х. ДЪРКС

АЛГОРИТЪМ 512

Превод от английски: Лина Василева, 1988

chitanka.info

Ресторантът, в който трябваше да се срещна с доктор Пендалиус, беше претъпкан, а въздухът — тежък от ароматите на полската и унгарската кухня. Бях виждал много пъти Пендалиус в Медицинския център, така че лесно го открих в едно от сепаретата, където поглъщаше мрачно наденица с пържени картофи.

Седнах на пейката срещу него.

— Добър вечер, доктор Пендалиус.

— Кой знае, че сте тук? — попита той, без да вдига очи от чинията и без да спира да яде. А ядеше като машина, режейки тънки парченца от наденицата, които топеше в хрян, преди да ги поднесе към устата си.

— Помолихте ме да не казвам никому за нашата среща, затова не казах на никого. Но защо са тези хрумвания от криминалните романи?

— На колко години сте, господин Уайлдиш? — за първи път ме погледна той изпод рошавите си вежди.

— На четиридесет и една.

— Страдали ли сте някога от сърце? Болки в гърдите след физическо усилие? След хранене? При студено време? Плитко дишане, когато лежите по гръб? — изреди монотонно тези въпроси, вероятно по същия начин, по който го правеше стотици пъти седмично в своя лекарски кабинет.

Бяха изминали двадесет и седем години, откакто беше открил своя медицински център „Нюбери“ като квартална клиника. Сега тя беше прераснала в голямо предприятие със собствена застрахователна програма, известна като „План «Нюбери»“, в който работех аз.

— Чувствувам се великолепно — рекох. — Следващата седмица трябва да мина през ежегодните контролни изследвания в Центъра.

Той се нахрани и отмести чинията.

— Говорят ли ви нещо имената Уилям Сентри и Густав Рош? — попита.

— Планът изплати застрахователната полица на Рош.

— Изплати също застрахователната полица на името на Сентри. И двамата бяха минали през контролни изследвания скоро преди смъртта си. Опасна работа са тези изследвания.

— Съветвате ме да се откажа от изследванията ли? — Моята усмивка не предизвика очакваната реакция върху едрото му славянско лице.

— Сентри и Рош бяха влиятелни, но несимпатични типове. Реакционери. Обструкционисти. Доста хора са имали сметка те да умрат.

— Сериозно ли говорите?

— Мисля, че те са били убити, господин Уайлдиш. Убити с помощта на статистиката.

— Не разбирам.

— Когато Род Лавът ви ангажира, попитах го защо ни е аналитик на изплащанията. Той ми отговори, че ни трябва, за да избегнем неприятните изненади. Вие имате достъп до данните, които дори за мен са непостижими. И разбирате от компютри. Ще трябва да изясните тези неща. Ако не намерите нищо, то...

— Няма ли да ме насочите поне малко?

Вместо отговор той поръча кафе и торта за двама ни, след което веднага отиде в тоалетната. Издох тортата си и започнах с нетърпение да поглеждам към вратата на мъжката тоалетна. От нея излезе някакво момче, което изглеждаше така, сякаш тепърва щеше да влиза там. Лицето му беше зелено като пуловера му. И начаса настана суматоха. Хората тичаха, крещяха, пристигнаха линейка и полицията. Някои казваха, че Пендалиус сам е паднал, други — че е бил ударен. Но всички бяха единодушни, че е мъртъв.

Не се намесих. Оставих парите на масичката и си излязох. Келнерката се обръщаше към Пендалиус по име, значи в този ресторант го познаваха. Убиецът би могъл да го причака, без да знае за нашата тайна среща. На другия ден беше неделя. Отидох в службата около един след обяд. Почти всичко беше заключено. В компютърното помещение заварих чиновничката, заета с подготвянето на пощата.

— Здравейте, господин Уайлдиш. Чухте ли за доктор Пендалиус?

— Ужасна история — забелязах. — Имаме ли днес пълен достъп до тези терминали?

— Не ми се вярва, но, от друга страна, доктор Пендалиус не беше пряко свързан с Плана.

Проверих записите относно Густав Рош и Уилям Сентри. Не можах да се добера до медицинските данни, обаче установих какви услуги бяха ползували те под покровителството на Плана. Двамата бяха починали няколко часа след операция на сърцето, извършена във

връзка със заболяване на сърдечно-съдовата система. Доктор Келт Бърболт бе присадил и на двамата артерия. Бърболт бе великолепен кардиохирург и много пациенти постъпваха в Плана само за да бъдат оперирани от него.

Според това, което ми каза Пендалиус, както Рош, така и Сентри са били подложени през последните месеци на контролни изследвания в Медицинския център. Вероятно тогава са били забелязани за първи път у тях признаци на сърдечно-съдово заболяване. Потвърждаването на тази диагноза и решението за операция са настъпили вероятно след анализа на рентгеновата снимка на коронарната артерия. Общите контролни изследвания са били направени лично от Пендалиус.

В компютъра нямаше никакви данни за политическата дейност на двамата мъже. Нямаше нищо, което би подсказвало мотив за убийството, внушавано ми от Пендалиус. Рош беше директор в промишлеността. Сентри беше профсъюзен и политически деятел. Повече подробности можех да открия в старите вестници.

В понеделник прочетох във вестниците, че полицията е убедена, че Пендалиус е бил убит. Издирваха висок, строен мъж с буйна руса коса, който му е правил компания на масата и е платил сметката.

Преди обяд отидох в бръснарския салон. Ако ставаше дума за убийство, то най-вероятно мотивът за извършването му е бил да се попречи на Пендалиус да разкрие метода, използван за премахването на Рош и Сентри.

За мъртвите научих достатъчно много от течението на вестника, предоставено ми в една редакция. Пендалиус беше казал истината, те и двамата са били упорити, свадливи консерватори. Смъртта на Рош беше позволила да се слоят две фирми, на което той се беше противопоставял цели четири години. Смъртта на Сентри беше позволила на локалното самоуправление да завладее властта, а той е бил в постоянна опозиция спрямо това самоуправление.

След обяд в моя кабинет влязоха двама полицейски детективи в тъмни костюми.

— Господин Бернард Уайлдиш? — попита единият.

— Да?

Питащият ми показва легитимацията си. Наричаше се Ноулт.

— Срещали ли сте се с доктор Пендалиус в събота вечер в ресторанта на Пейнтър?

— Да.

— Той ли ви предложи да се срещнете или вие на него?

— Той...

— Срещата лична ли беше или служебна?

— По-скоро служебна...

— Конкретизирайте се.

— Пендалиус ми се обади по телефона и ми каза, че иска да се видим. Още щом влязох в ресторанта, той стана, отиде в тоалетната и там бе убит.

— Кой друг участвуваше в срещата?

— Никой.

— Вие отидохте ли до тази тоалетна?

— Не.

— Специалист по компютрите ли сте?

— Не съвсем. Използуваме компютрите за събиране и обработване на анализа на данните. Не съм програмист, ако това имате предвид.

— Думата „алгоритъм“ говори ли ви нещо?

— Разбира се. Алгоритъмът представлява постепенно описване на компютърната операция. Нещо като дърво на решенията. След всяко поредно действие получаваме най-малко две възможности за избор. Казваме „да“ или „не“ и дървото пак се разклонява.

— В събота говорихте ли с Пендалиус за алгоритми?

— Не. Защо?

Детективът Ноулт извади листче хартия и го остави на бюрото ми. Прочетох: „Уайлдиш — Пейнтър — събота 19,30 — алгоритъм 512“.

— Разбирате ли нещо от това? — попита той.

— Абсолютно нищо.

— Защо не дойдохте при нас да дадете показания?

— За какво? Вече ви казах, че веднага след моето отиване там Пендалиус се оттегли и бе убит.

— В такъв случай може би сега ще дойдете с нас и ще дадете показания?

— Моля. Арестуван ли съм?

В отговор той само се усмихна и изсумтя. Отидохме с неговата кола.

Трая по-дълго, отколкото си мислех. Накрая станаха неприятни. Пендалиус не беше ограбен и беше ясно, че не е станал жертва на някакъв случаен маниак. Моето мълчание през първите няколко дни беше причина полицията да се държи с мен и подозрително, и враждебно. Не можеха да повярват, че нямам представа какво е искал Пендалиус от мен, а пък аз прекалено много се боях да не повторя съдбата му, за да им кажа онова, което знаех. И да им разкажех нашия кратък разговор, смисълът би звучал глупаво и нелогично, а със сигурност би стигнал до вестниците, където убиецът би го прочел.

Дали Пендалиус е предложил този ресторант или аз съм го избрал? Дали друг път съм бил в него? Познавам ли брата на Пендалиус? А жена му? Поддържал ли съм някога с тях делови връзки? Впрочем, те ми казаха повече неща, отколкото аз на тях. Нямах представа, че той е искал да ми каже нещо за алгоритъм 512.

Хрумването, че компютърният алгоритъм е бил използван, за да бъдат убити двама мъже, би звучал като чиста измислица, ако не беше фактът, че самият Пендалиус беше убит, когато направи опит да ми каже за него. Чувствувах, че съм задължен пред стария човек да тръгна по посочената ми следа, без да се излагам на собственото си ликвидиране.

В медицинския център „Нюбери“ аз бях само един от сътрудниците на Плана без някаква особено влиятелна позиция. Обаче Рош и Сентри бяха умрели там. Защо именно там? Това трябваше да открия. Безрезултатно беше да разпитвам избрани лица за компютърните операции. Затова реших да изчакам моите ежегодни контролни изследвания. Надявах се по този начин да проследя пътя на Рош и Сентри, без да предизвикам нечий подозрения.

Дойде денят на изследванията. Съответният отдел на Плана работеше с пълни обороти, за да изследва определените петдесет пациента. Всеки можеше да избира: или да представи медицинската си история на жив лекар, или да се подложи на конфронтация с компютър. Машината предлагаше на екрана по няколко отговора, а запитаният трябваше да натиска съответните клавиши.

Избрах компютъра. Не знаех дали Рош и Сентри са постъпили също така, но можех да го предполагам. Повечето от изследваните правеха такъв избор. Въведоха ме в кабината. Моята пластмасова карта от Плана „Нюбери“ бе поместена в машината. Картата съдържаеше всички основни данни — от кръвната група до микрофилма с последното ЕКГ-изследване. Първите въпроси, които се появиха на екрана, се отнасяха за данните, регистрирани в компютъра по-рано, и анализирани сега.

После започнаха по-конкретните въпроси. „Чувствувахте ли болки в гърдите след физическо натоварване? След хранене? При студено време? Оставате ли без дъх, когато лежите по гръб?“. Виждах пред себе си доктор Пендалиус, задаващ ми същите въпроси. Натисках клавиша „не“ при всеки от тези въпроси, но компютърът изобщо не обърна внимание на това. „Съгласно предишните данни вие сте имали болки в гърдите след хранене. Случвало ли ви се е това през последната година?“.

Тази реакция ми напомни въпроса: „Престанахте ли да биете жена си?“ Бях абсолютно сигурен, че нищо такова не съм твърдял преди. Натиснах клавиша „не“, но компютърът не беше доволен. Продължи да се върти около моите привидни сърдечно-съдови оплаквания. Когато накрая пристъпи към поредната серия въпроси, този път отнасящи се към храненето, бях окъпан в студена пот и вече напълно сигурен, че спрямо мен е бил приложен алгоритъм 512.

Доктор Стиър ме очакваше в кабинета си. Държеше в ръка отпечатания резултат от компютърното изследване. Провери сърцето ми особено внимателно. После, след електрокардиограмата, след рентгеновата снимка на гръдния кош, кръвните проби, изследването на зрението, слуха и дишането, пак се намерих в същия кабинет.

— Всичко изглежда добре, господин Уайлдиш — каза доктор Стиър, все така разглеждайки картата с резултатите. — Малко ме тревожи само това, че понякога усещате неприятни болки в гърдите след хранене или физическо натоварване.

— Нищо подобно...

— Знам, че това не ви тревожи, но трябва да го разгледаме като сериозно предупреждение. Искам да ви назнача още допълнително ЕКГ-изследване след физическо натоварване. Тогава ще знаем дали имаме основания за безпокойство.

Дали този любезен, дисциплиниран клиницист е чувал някога нещо за алгоритъм 512? И самият доктор Пендалиус вероятно е бил заблуден, изследвайки Рош и Сентри, и едва по-късно е започнал да подозира злонамереност.

Назначиха ми ЕКГ-изследването след физическо натоварване за следващия ден. Кардиологът го прекъсна по средата и ми нареди да лежа един час, без да мърдам. После двамата с доктор Стиър заявиха, че не са открили увреждане на сърдечния мускул, но вероятно има някакво стесняване в коронарните съдове. Решиха, че се налага снимка на тези съдове след въвеждане на контрастно вещество в аортата.

Преживяванията ми в медицинския център „Нюбери“ изглеждаха като копие от последните дни на Рош и Сентри. Аз не съм герой, но не разполагах с достатъчно доказателства, за да се обърна към полицията. Реших да сравня статистическите данни на онези мъже с моите от последните изследвания. Не исках при това да предизвиквам ничии подозрения. В заговора на убийците можеха да участвуват дори и техниците и чиновниците.

Допуснах, че Пендалиус може би е оставил някакви бележки, които биха ми били от полза, и позвъних на жена му. Не я познавах дотогава. Казах, че освен убиеца аз съм бил последният човек, който е видял съпруга ѝ жив и попитах мога ли да я посетя. Покани ме у дома си в седем часа вечерта.

Пепеливорусата жена бе значително по-млада от съпруга си. Покани ме в салона.

— Извинявам се, че ви досаждам — казах, — но има един въпрос, който не търпи отлагане. Непосредствено преди смъртта си вашият съпруг ми се довери, че в медицинския център става нещо лошо. Аз мисля, че са го убили, за да не успее да ми каже повече. Чувствувам, че съм задължен...

— Вие май не бяхте на погребението? — попита тя, сякаш този факт ѝ пречеше да прояви доверие към мен.

— Не. Почти не се познавахме с доктор Пендалиус...

— Въпреки това той се е обърнал към вас...

— Естествено. Както вече ви обясних по телефона, аз работя в Плана като статистик. Докторът предполагаше, че поради това ще мога да събера доказателства, потвърждаващи неговите подозрения. Само

че досега не съм постигнал нищо. Надявам се, ще ми позволите да прегледам неговата документация.

Изразът на лицето ѝ не беше приятелски.

— Ще трябва да поговорите с моите адвокати. Полицията взе част от нещата на Карл и още не ги е върнала. Род Лавът взе две кутии с документи. Ако искате, поговорете с него.

Род Лавът бе започнал работа като администратор на първата клиника на Пендалиус. С течение на времето се беше издигнал до заместник-директор на Плана и член на Управителния съвет. Беше мой шеф. Реших да не се обръщам към него по този въпрос.

Отварях вратата на колата си на паркинга, когато забелязах, че някой се приближава до мен.

— В моята посока ли сте, господин Уайлдиш?

Познах един от сътрудниците на Центъра, на когото казваха Хоп, вероятно понеже куцаше. Работеше като преводач от немски и полски в Плана. Лявата му ръка стисна моята дясна китка здраво като френски ключ.

— Влизай — рече, показвайки малък, тъмен пистолет в дясната си ръка.

Карах колата съгласно нарежданията на Хоп. Спряхме се в паркинг извън града, разположен на високо, за да се наблюдава красивата панорама. На него имаше само една кола. В нея седеше Лавът. Спрях своята кола до неговата. Хоп се премести на задната седалка, а Лавът зае неговото място до мен.

— Уайлдиш, пъхаш си носа в чужди работи — каза той вместо поздрав. Беше елегантно облечен, винаги се изразяваше изискано и дори това, което изрече преди миг, прозвуча като цитат от светото писание. — Не знам какво точно ти е казал Пендалиус, обаче твоето любопитство застрашава нещо, което е прекалено голямо, за да бъде провалено от такъв бунак като теб.

Гледах пред себе си и се стараех да не мисля за човека с оръжие в ръка зад гърба ми. Залезващото слънце обагреше със зловещ блясък облаците над хоризонта. Движението по шосето беше слабо. Само от време на време в огледалото за обратно виждане забелязвах

отминаващите ни автомобили, чиито шофьори съвсем не проявяваха интерес към това, което ставаше на паркинга.

— Много си кротък, Уайлдиш — отбеляза Лавът. — Къде се дяна прословутото ти любопитство?

Не отговорих.

— Планът „Нюбери“ е златна мина за акционерите и директорите. — Той поправи старателно ръба на десния крачол на панталона си. — Известно ти е, нали? Но ние, няколко души от ръководството на Плана, в амбициите си стигаме по-далеч от парите. Получихме власт, неограничена власт, възможност да манипулираме с хората, да дърпаме конците и да постигаме такива резултати, каквито искаме. Имаш ли представа, Уайлдиш, колко мръсотии са натрупани в банката за данни на медицинския център? Под защитата на професионалната тайна и най-затворените хора разказват всичко на лекаря, а още по-малко се притесняват, когато споделят тайните си с компютъра. Ала все още не е конструиран компютър, който да запази тайната от хората, знаещи вълшебната дума. Преди няколко години аз и един колега открихме модерен метод за използване на тази натрупана медицинска информация. Не заради непосредствена финансова изгода, а за да накараме двама членове на един комитет да гласуват във важните избори, както ние искахме. Без да се споменава за Плана... дискретни телефонни разговори със заплахата за политически разкрития или разгласяване на лични тайни, което би могло да има фатални последствия. От това скромно начало израсна предприятие с влияние в целия щат. Понеже възможността да принуждаваш е стока, за която се плаща добре, ние предоставяме услугите си на онези, които плащат най-много. А броят на клиентите на Плана непрекъснато нараства. Днес вече сме в състояние да окажем натиск върху влиятелните единици, а понякога и върху по-голямата част от членовете на всеки комитет, на всеки управителен съвет, на всеки комплект съдебни заседатели в нашия град. Но все още се срещат непоправимо морални, неподатливи на корумпиране хора като Пендалиус, съответно — хора прекалено глупави, за да могат да преценят кое е най-изгодното... като тебе.

Един младеж със слушалки на уокмен се спря на няколко метра от колата и започна да поправя веригата на велосипеда си. Аз взех да се въртя, опитвайки се да привлека вниманието му, обаче той гледаше в

обратна посока. И в същия миг почувствувах на врата си нещо студено и твърдо.

— Познаваш ли Клаус? — попита Лавът и посочи седналия зад нас Хоп. — Клаус Хьопфринг... Бен Уайлдиш. Клаус е електроинженер, но според мен неговите професори са научили от него повече, отколкото той от тях. Той може да направи всичко освен рози и да поправи всичко освен изгоряла електрическа крушка. Клаус ни помогна да обогатим действията си със свършено нови измерения. Може би някога ще получи Нобелова награда за своя сърдечно-белодробен симулатор. Той представлява монитор, програмиран така, че да имитира признаците на болестта и е предназначен за обучение на лекари, и медицински сестри. В същото време симулаторът на Клаус ни даде възможност да постъпваме по съответния начин с хората, които не могат да бъдат убедени поради техните морални принципи. В нашия медицински център, така както и във всяка модерна болница, всички минават през компютъра и другите електронни устройства. Има безброй възможности да се селектират и променят тези данни. Тъй че много лесно може да бъде получен аномален образ на електрокардиограмата след физическо натоварване, както ти самият можа да се убедиш. Също толкова лесно можем да получим картината на други нарушения на сърдечната дейност. Това оправдава предписването на лекарства, които помагат на болните, но убиват здравите. Досега се ограничавахме с пациентите, които вече са преминали присаждане на коронарната артерия. Сама по себе си операцията е рискована, обаче резултатите от работата на доктор Бърболт са винаги безупречни, така че един или два смъртни случая не учудват никого.

Най-сетне разбрах какво беше имал предвид доктор Пендалиус, когато ми каза, че Рош и Сентри са били убити от статистиката.

— Преди операцията всеки пациент се подлага на рентгенов преглед, който — благодарение на артистичните способности на нашия сътрудник в радиологичния отдел, — показва стесняване или блокиране на артерията. Госпожа Пендалиус, доктор Ники Пендалиус сръчно разреши проблема за подлагане на свършено здрави лица на ЕКГ-изследване след физическо натоварване и на последващата го коронарна артериография. Преди да се омъжи за Пендалиус, Ники

работеше като психолог в медицинския център. Тя състави програмата за провеждане на тестовете...

— Алгоритъм 512? — обадох се. Устните ми бяха така пресъхнали, че едва успях да изрека тези думи.

— Значи той е открил и това. Алгоритъм пет-едно-две, гарантиращ в девет от десет случая измъкването от болните на признание за болки в гърдите след физическо усилие или след хранене, което е сигурен признак за наличието на сърдечно заболяване. Достатъчно е изследващият лекар да получи такава информация и после всичко тръгва автоматично. Следващите рутинни действия също могат да бъдат подпомогнати от нас, ако се наложи, чрез съответен сигнал, въведен в машината, използвана в момента. И пациентът поема по пътя към гробищата. Ти също се оказа на този път, но успя да отскочиш. Жалко. Би било значително по-малко болезнено от онова, което те чака сега. Когато утре открият трупа ти, дежурният полицай ще потърси данни за историята на болестта ти. Там ще има бележка и за установено самоубийствено настроение. Е... излизай от колата, Уайлдиш. Ключовете остави тук.

Слънцето почти бе залязло. В долината примигваха хиляди светлинки. Хладният вятър развяваше пешовете на сакото ми и освежаваше изпотеното ми чело. Хьопфринг ме сграбчи за рамото и ме заведе до оградата над урвата, спускаща се към долината. Започна да ме избутва през нея, а аз, бранейки се, се закачих с един крак за перилото. Хьопфринг се мъчеше да изправи този мой крак, смъкна обувката и изви глезена ми.

Успях да го хвана за ръцете, да се притисна до него в нещо като тясна прегръдка. Докато ние двамата се боричкахме, забелязах, че Лавът все така седи безразлично в колата. В същото време открих, че младежът с велосипеда се бе върнал на паркинга — оня същият младеж, който преди поправяше веригата на колелото. Неочаквано познах, че това беше по-младият от детективите, които ме посетиха в службата, а после ме заведоха в полицейския участък. Държеше пистолет. Захвърли велосипеда и се затича край оградата, викайки нещо в микрофона, който сигурно носеше под якето си. Някъде отдалеч се обади сирена. Хьопфринг също я чу и направи последен опит да ме прехвърли през бариерата. И този път не успя. Отскочи от мен.

Род Лавът тронаво се измъкна от колата ми в същия миг, когато полицейската кола спря с писък на спирачките, като разпръскваше чакъла на паркинга. Заловиха и двамата, макар най-напред ония от патрула да помислиха, че именно Хьопфринг е жертвата.

По-късно научих, че младият детектив, който спаси живота ми, ме е следял от седмица. Полицията подозирала, че госпожа Пендалиус ме е наела, за да убия съпруга ѝ, а моето посещение в дома ѝ само потвърдило това тяхно предположение.

Все така работя в Плана, макар че, естествено, имам нов шеф. Вече не ходя на изследвания в медицинския център. Когато се почувствувам зле, посещавам старомодния домашен лекар, който изследва пациентите си, без да използва съвременна апаратура. Дори не е чувал какво е това алгоритъм. Той не откри нищо тревожно в сърцето ми.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
4/1988 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.